

Temps ventós, temps plujós...

Fra Valentí Serra de Manresa

Arxiver dels caputxins

Un any més vivim la Pasqua en els més bells dies primaverals, agraciats pel sol i també amb algunes pluges que eren molt esperades per la «germana terra» amb totes les seves criatures... Des de les èpoques més remotes de la humanitat hi ha un enorme interès per la previsió del temps a través de l'observació de la natura, però no fou fins a finals de la dinovena centúria quan, a través d'un senzill higròmetre, fou assequible als estaments rurals d'obtenir una previsió força encertada de les variacions del temps atmosfèric.

En efecte, l'any 2014, ara fa un parell anys, s'acompliren els cent vint anys de la creació de l'higròmetre més popular d'Europa: *el frare del temps*. Aquest instrument, des del seu origen l'any 1894, insereix la figura d'un frare caputxí amb el braç articulat dissenyat pel matoroní Agapit Borràs.

En la seva primera etapa, aquest higròmetre «del frare de la caputxa» —ideat per mesurar el grau d'humitat atmosfèrica— mostrava un frare dempeus situat al costat d'una columna coronada amb una creu (que alguns interpretaren com el ressò de la creu de terme ubicada a la cèntrica plaça de Santa Anna de Mataró on, tantes vegades, hi passaren els frares caputxins, especialment els anys que sojornaren a Mataró, entre el 1610 i el 1835) amb la indicació de les diverses previsions del temps esglaonades al llarg de la columna: sec, bo, insegur, pluja, ventós, humit... Justament, el primitiu disseny de tan popular higròmetre matoroní, com el que apareix a la fotografia que il·lustra aquesta nota històrica, fou cedit pel Sr. Joan Carreras al Museu dels Caputxins i encara funciona molt afinadament.

Canvi iconogràfic

En els darrers decennis s'ha divulgat i comercialitzat *el frare del temps* a través d'una iconografia força distinta. El religiós caputxí que assenyalava els canvis de temps ja no el trobem a peu dret, sinó assegut, junt amb un llibre obert, un rellotge de sorra i una bola del món; un conjunt d'elements que li donen un aire de savi astrònom medieval i que recorda, moltíssim, el tarannà científic del beat Ramon Llull i, sobretot, recorda l'emblemàtica figura iconogràfica de *fra Ramon, l'ermità dels Pirineus* que, l'any 1876, dibuixà Celestí Sadurní per a la portada del cèlebre *Calendari de l'Ermità*, que acaba de complir cent quaranta anys de publicació ininterrompuda.

Aquest higròmetre que ideà el Sr. Borràs funciona amb fil animal tensat (tradicionalment procedent de la cua d'un cavall) a través d'un enginyós mecanisme que fa moure el braç d'una figura articulada —la del *frare del temps*— que amb el seu afinat punter va indicant, dia a dia, les variacions de la humitat en els diversos canvis meteorològics que assenyalava de manera ben expressiva, especialment gràcies a la caputxa mòbil, que aquesta roman posada en la testa del *frare del temps* quan caldrà protegir-nos de les imminents inclemències del temps que va pronosticant; i li resta llevada quan el temps és bo, sec o calorós.

Un bon nombre de pagesos i hortolans de casa nostra, dia a dia, donen un esguard a l'higròmetre del frare per tal de comprovar si les prediccions marcades pel *frare del temps* són coincidents amb les indicacions de fra Ramon en el *Calendari de l'Ermità*; és a dir, un temps variable i ventós, núvols i tronades, algunes pluges, bon temps, pujada de temperatures i calor... de tal manera que aquest higròmetre ha esdevingut molt popular per la seva notable fidelitat en la previsió del temps tant, que *el frare del temps*, segueix essent un dels instruments més usats en la ruralia de tota la península Ibèrica i, també, pels pagesos i ramaders de França, Itàlia i Anglaterra, entre molts altres indrets del món, ja que les previsions són assenyalades en diverses llengües.

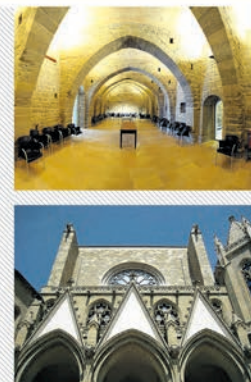

Aquest higròmetre ha esdevingut molt popular per la seva notable fidelitat en la previsió del temps

REHABILITEM EL PASSAT PER
GAUDIR-LO EN EL FUTUR

COTS i CLARET

Sant Fruitós, 4 · 08242 Manresa
TLF 938 734 404 · FAX 938 735 905
E-MAIL cotsiclairet@cotsiclairet.com
WEB www.cotsiclairet.com